

Borba protiv trgovine ljudima

U svojoj borbi protiv trgovine ljudima, Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini prati sve predmete trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini i radi sa lokalnim partnerima i institucijama, kako bi se osigurala bolja zaštita i podrška žrtvama trgovine ljudima. Misija, također, prati domaće krivično zakonodavstvo i sposobnost pravosudnog sistema da efikasno sankcionira krivična djela trgovine ljudima.

Šta je to trgovina ljudima?

Trgovina ljudima je složeni problem i zastrašujuće krivično djelo, za koje se često kaže da je moderni oblik ropstva. Ono krši temeljna ljudska prava i uništava dostojanstvo žrtava dugo nakon što eksploatacija prestane. Trgovinu ljudima Ujedinjeni narodi definiraju kao „vrbovanje, prijevoz, premještanje, skrivanje ili prihvatanje osoba, putem prijetnji ili upotrebe sile ili drugih oblika prinude, otmice, prijevare, obmane, zloupotrebe položaja ranjivih osoba ili davanjem ili primanjem novčanih sredstava ili druge koristi, radi dobijanja pristanka osobe koja ima kontrolu nad drugom osobom u svrhu eksploatacije.“

Zbog svoje posvećenosti sveobuhvatnoj sigurnosti zasnovanoj na poštivanju standarda ljudskih prava, Ministarsko vijeće OSCE-a je, u decembru 2003. godine, usvojilo Odluku broj 2/03 o suzbijanju trgovine ljudima, kao dokaz značaja i prioriteta, koji OSCE daje ovom pitanju. Odlukom se uspostavlja mehanizam OSCE-a za pružanje pomoći državama učesnicama u borbi protiv trgovine ljudima, uključujući specijalnog predstavnika i koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima, sa sjedištem u Beču, i podržava Akcioni plan OSCE-a za borbu protiv trgovine ljudima. Svrha Akcionog plana OSCE-a je da bude sveobuhvatno sredstvo, koje će pomagati državama članicama da ispune svoje obaveze u vezi sa borbom protiv trgovine ljudima, kroz sljedeće mjere:

- Krivično gonjenje počilaca i onih koji omogućavaju trgovinu ljudima;
- Prevenciju trgovine ljudima;
- Zaštitu žrtava.

Trgovina ljudima u Bosni i Hercegovini

U Bosni i Hercegovini (BiH), krivično djelo trgovine ljudima doživjelo je nagli porast od polovine do kraja devedesetih godina prošlog stoljeća, kada je, kako se vjeruje, hiljade žena bilo izloženo organiziranim grupama trgovaca ljudima. Većina žrtava bila je iz Istočne Evrope. BiH je, 2003. godine, poduzela odvažne mjere, koje su omogućile efikasno krivično gonjenje organiziranih lanaca trgovine ljudima i ojačala instrumente za rano identifikiranje žrtava, prilikom prelaska državnih graničnih prijelaza i na drugim mjestima. Iste godine, Sudu BiH data je nadležnost nad krivičnim djelom trgovine ljudima kroz izmjene i dopune Krivičnog zakona BiH. Osim toga, uspostavljena je pozicija državnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima i nelegalne imigracije u BiH, u svrhu praćenja i koordiniranja provedbe Državnog akcionog plana i srodnih aktivnosti na različitim nivoima vlasti u BiH.

U proteklom desetljeću, sredstva i način izvršenja djela trgovine ljudima počeli su se mijenjati, kako globalno, tako i u BiH. Danas je u BiH tipična žrtva trgovine ljudima maloljetna osoba, državljanin BiH. Sve je teže identificirati

žrtve trgovine ljudima. Kao posljedica promjenjivih obrazaca, obim relevantnog međunarodnog prava se proširuje. Važan rezultat predstavlja Konvencija Vijeća Evrope o suzbijanju trgovine ljudima, koja je u BiH stupila na snagu 2008. godine. Evropski sud za ljudska prava također je utvrdio pravne principe, koji se odnose na obaveze krivičnog sektora u odnosu na krivično djelo trgovine ljudima. U tom kontekstu postoji potreba da se neprekidno vrši analiza domaćeg krivičnog zakonodavstva, te unapređenje sposobnosti pravosudnog sistema da efikasno sankcionira krivična djela trgovine ljudima.

Doprinos Misije nastojanjima u borbi protiv trgovine ljudima

Misija aktivno podržava napore u borbi protiv trgovine ljudima, od 2003. godine. U početku su se ti napori ogledali u imenovanju domaćeg eksperta, koji je pružao tehničku i savjetodavnu pomoć državnom koordinatorskom centru za borbu protiv trgovine ljudima i nelegalne imigracije u BiH. Trenutno, Misija, kroz svoj Program za praćenje rada pravosudnog sektora, prati sve postupke u predmetima trgovine ljudima u BiH i pružanje pomoći žrtvama od strane glavnih pružalaca usluga. Kao jednu od ključnih aktivnosti u borbi protiv trgovine ljudima u regiji, Misija je dala svoju podršku organima vlasti i nevladinim organizacijama (NVO-ima) u uspostavi mehanizma za upućivanje žrtava trgovine ljudima. Misija također daje podršku civilnom društvu u nizu aktivnosti usmjerenih na podizanje nivoa svijesti o trgovini ljudima.

Misija surađuje sa lokalnim partnerima i institucijama u svrhu borbe protiv trgovine ljudima, kako bi se osigurala veća zaštita i podrška žrtvama ovog teškog krivičnog

djela, i kako bi se osiguralo da postoje odgovarajući institucionalni i zakonodavni instrumenti. Nakon izmjene i dopune Krivičnog zakona BiH, 2010. godine, kojim su odredbe u vezi sa trgovinom ljudima još više usklađene s obavezama koje proističu iz međunarodnih standarda zaštite ljudskih prava, Misija je pozvala da se i na entitetskom nivou usvoje odredbe, koje će biti više usklađene s tim standardima. Ovo je posebno značajno, jer se stalno dešava da se slučajevi trgovine ljudima unutar BiH pogrešno kvalificiraju, što rezultira njihovim neadekvatnim rješavanjem. Misija je, početkom 2011. godine, započela provedbu projekta za rješavanje djela trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije.

Misija je 2009. godine izdala izvještaj pod nazivom: *Trgovina ljudima i odgovor domaćeg krivičnog pravnog sistema: kritički pregled zakona i prakse u Bosni i Hercegovini u svjetlu ključnih međunarodnih normi*. Ovaj izvještaj bio je koristan kao sredstvo zagovaranja u razgovorima sa predstavnicima organa vlasti u vezi sa potrebnim izmjenama i dopunama zakona, koje će omogućiti krivično gonjenje djela trgovine ljudima u skladu sa međunarodnim standardima. Misija je, također, dala podršku snimanju dokumentarnog filma, namijenjenog podizanju nivoa svijesti šire javnosti, među službenicima agencija za provedbu zakona, pravosudnim organima i službenicima socijalne zaštite o trgovini ljudima unutar BiH. Misija je, također, pružila pomoć Vijeću Evrope i Uredu OSCE-a za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) u finaliziranju *Analize pravnih propisa koji se odnose na suzbijanje trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini*.

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini pomaže BiH u ispunjenju obaveza, koje je ona preuzela kao država članica OSCE-a, kao i u napredovanju ka ostvarenju svog deklariranog cilja pridruživanja evroatlantskim integracijama, tako što jača sigurnost i stabilnost, putem završetka izgradnje mira unutar daytonskog okvira, i razvija inkluzivni politički diskurs i demokratski odgovorne institucije koje poštuju raznolikost, promoviraju konsenzus i poštuju vladavinu prava. Misija ima sveobuhvatan i integriran pristup putem svog prisustva na terenu, što odslilkava naglasak na razvijanju kohezivnih zajednica i na pravovremenoj identifikaciji prepreka napretku.